

הדג החסידי

מאת ח.ז. / המודיע י"ד באדר ב' תשס"ח

על גדות נהר הויסלה מדוכדך הוא יושב.
עמוקים שרעפיו ונוגים
אל מול הדגים הקופצים הוא חושב
ושברו את לבו מְעֵגִים.

ופתע אי דג - גבר גוברין
בתנופה מזנק מן המים.
כל סנפיר מול קרני החמה כמו מקרין
מתבלט על רקעם של שמים.

ומוישה שבור: דג כזה הן אֶתָּא
דג כזה - לי יהיה לְצָרִי...
אך היאך אל הרבי כמו זה ינותב
אם חייב הוא להיות גם טרי?

אך מיד הוא קופץ... כמו חץ בו פגע:
מה חשבת הרגע... עכשיו?...
וכבר הוא פוקד על עצמו: הֲרָגְעָא!
כן, הדג ינותב... ינותב!!

אותו רק צריך לדוג ולהוביל
חי ישאר בינתיים
ואף אם יהיה חם והביל
אותו לא אוציא מן המים.

מכאן אותו אמשך בשלוח
במי המנוחות של הויסלה
ועד לקוזמיר הוא יובל ויבא
ורוחי שוב תשוב ותשוש לה.

בוראי! מה טוב שנהר משכת
שמכאן עד קוזמיר הוא זורם
הן בזאת משלוח מנות לי הבטחת
מלבי שלרבי יָרָם

מביט אזי מוישה מאופק אל אופק
מי הדג שישלה מן הכלל?
רוקט בו דמו, עליז גם הדופק
כי היתה לו נפשו לשלל...

הוא מוכרח לחלות פני רבו בפורים
ומתת בידו - מובחר במובחר.
הוא כבר יודע: לא עת דיבורים
עתה רק במעש לבו הן יבחר.

יודע האיש כי בויסלה דגים
גדולים ויפים, מובחרי מובחרים
ואפשר יזמן לו ענק, בלי סיגים
מעולה, משובח שלתֶּשֶׁר ירים.

שמח כבר מוישה, לבו בו רגע
השנה בפורים את ירבו יזכה!!
נפלא הרעיון שפתאום הוא הגה!
ומרים כבר רגליו... שעל מה יחכה?!

אך לפתע עוצר הוא, בולם באחת
תִּמָּה עצום שם ניצב, מזדקר,
היאך הוא שכח?... לבו בו יחת
דג שנידוג חייבים לקרר!

ניחא אם דגו במחוז המגורים
אל הסיר הוא יושלך בו ביום.
אך אם במחוזות אחרים
הן חלילה יבאש... ואיום!!...

ורבו בקוזמיר... וחמש יממות
ביניהם מהלך שמפריד...
ומה יהיה? חלומו כלום ישמוט?!
חזונו כלום יוריד?! - - -

ערגה של חסיד לשמח רבו
שוב פושטת בכל הנבכים
כלום יקטול כל אותו רעיון באבו?
תשוקתו איך ממנו לוקחים?!

לא, לא יתכן, הוא חייב שוב לשקול
איך יוכל את רבו להנות.
היאך השנה, בפורים, בין הכל
גם לו דג כמשלוח מנות.

על גדת נהר הויסלה, קבוצת עוברי אורח
זוקפת עיניה, תממה משתאה:
מה לזה היהודי כי הרבה כה בטורח?
ועל מה מצרף הוא שעה לשעה?!

זה מכבר הוא חלף על פניהם והלך,
רק באופק נותרה נקודה קטנטנה.
את ידו אל המים שלוח שלח
ודומה כי משך אי משכית מוטמנה.

מה היה לו לאיש? ואנה פניו?
חתום פה נותר הוא. דבר לא אמר.
רק שגב תכלית הוא שָׁדָר מעיניו -
אי סוד מרומם שלבו בו שמר - - -

ארוכה היא הויסלה, תכולה ושוקטת
בארץ פולין - כל איש יכירה.
אל נופיה ערים ושדמות מלקטת,
זמרת אדוותיה בלחן משרה.

ארוכה גם הדרך מכפרו הקטנטן
של מוישה, שלעד אותה לא ימיר
החסיד שכל ישותו הוא נתן
בידו של רבי יחזקאל מקוזמיר.

ארוכה היא הדרך. אך ויסלה אחת
בין שני מקומות הישוב מקשרת.
ופתע רעיון בלבו כמו נחת:
אכן!! נכחו הדרך לא תִּרְטָט!!

דיג הוא האיש וביסלה מחיה
ומזה חודשים כמיהה בו עלתה
השתהות של שנים - עד כה דיה!
ולא עוד!! הדברים ישתנו השתא -

הוא לרבי יביא משלוח מנות
כי נפשו בקרבו עורגה מלהטת.
הן הרבי חדר שם לכל הפינות
- בנפש הזאת שעלה בה הרטט.

אך בטרם הדג בחכה יעלה
נשימתו שוב נקטעת קמעא.
כי פתאום במבוכה רבה יגלה:
לא עד כלות שְׁחָקָה השעה!

שהרי אין במה לו לקשור את הדג
ואיך ימשכה בנהר?
לרגע קטון נותר הוא מודאג
אך מיד חזותו רבת נְהָר:

הנה לו אבנט, למותנו הוא חגור
זה הגרטל (חישוק חסידי!!)
ארוך - הוא, חזק הוא... ומה כי אגור?
הוא לעזר יאה כנגדי!! - - *

--- לנהר של כסף מושלכת חכה
פתיון בראשה כבר הושם.
ומיד, כהרף עין, השעה שחקה
ומוישה נצב שם מוקסם:

דג ענק התפתה ועלה בידיו
טוב עין, יפה, גם בריא.
ומיד את הגרטל הסיר ונָדַב
והכל כבר שריר ובריר...

קשור הוא הדג בחציו של אבנט
עוד מחצית בידי החסיד.
והדג מהלך כמו אותו מי הפנט
בזריזות, בל עוד רגע יפסיד.

הולך הוא קוזמירה, הולך והולך
מרחק של חמש יממות
חסיד נאמן שעל לב הוא מולך
קשה!! אך הוא לא ימוט!! *

--- ערב פורש על פני ארץ כנפיו
ולילה מודלק כוכבים.
ומוישה עיף מתבונן בחופיו
של נהר בו גלים שובבים.

והא מתהררה: איך אוכל קצת לישן?
איך אתן מנוחה לעצמי?
אם הדג הענק שמאד הוא עקשן
קשור לאבנט שעמי?

אם חלילה ארפה, בלי משים, אחיזה
ודאי ימלט מַיְדִי.
ומכל תשוקתי הרבה, העזה,
לא יהיה עוד דבר עִמְדִי

במחשך ליל עבות הוא נועץ את עיניו
מחפש הוא פתרון לבעיה
ופתאום מגלה הוא גדם של עץ
עבורו שם שנים כבר היה

קרוב הוא הגדם לחוף... כן, מספיק,
ואפשר האבנט בו לקשור
רב תועלת ממנו יוכל להפיק
עת ינום עד עלות בוקר אור.

*

--- יום חדש עלי ארץ האיר זרח
יום לא קל הוא היה. לא ולא!
בו שעות ארוכות שוב מוישה טרח
עם הדג שהיה לשלול.

כי זה כבר הרגיש איך מובל הוא באף
ובאומץ החל התנגד
לצאת משביו עד מאד הוא שאף,
קפץ התנדנד וְרָקַד.

כל תנועה משלו באבנט היא משכה
ובאיש שבו החזיק
לטלטלת אין סוף בגללו הוא "זכה"
ולידו שצבתה גם הזיק.

אך עדיין, עדיין כוחו במותניו
וממשיך על גדה הוא לצעוד.
עד ערב נוסף פוגש בעיניו -
אדומות מודלקות עד מאד---

*

ועוד יום... עוד שנים... ומלחמה נטושה
בין איש לבין דג שמובל
מיגיעה כל שעה, ארוכה וקשה
אך הקושי בעָקֶשׁ טבל.

עקשנים שם השנים, מהם מי יִתַר?
במסע הלזה מי יכריע?
האמנם בידיו של האיש יִתַר
הדג שעד הנה הגיע?

...רגע נורא ומלא עלילה
הוא חווה שם באמצע היום
עת הדג האמיץ, הבקי בצלילה
אותו כמו סוּחַב לתהום.

הוא חש איך הגרטל מחליק... ומחליק...
ואבוי! עוד שניה הוא נשמט...
אך לא!... מתאמץ הוא ובו הוא מחזיק
אך נסחב אל המים כמעט.

בְּטִין הגדות בוססים מנעליו
הוא משקיע אותן עמוקות.
והבוץ שעל כל כולו שם הוצלף -
כלום ממנו יוכל התנתקות!?

אך איתן הוא עומד! רגליו נטועות!
עתה לא יפול אל המים.
ורק התקוות אותו מרגיעות
ונושא הוא תפילה לשמים:

"אבא רחום, ראה כוסף לבי
להשיט לקוזמיר את הדג
משלוח מנות הוא יהיה לְרַבִּי
רק לזאת איחל ואדאג

אבא רחום, יממה עוד אחת
וכבר בקוזמיר אֶמְצֵא
אך עדיין, עדיין לבי בי יחת
לוואי מנחתי תְּרַצֶּה"...

...נשמעה התפילה, והדג האלים
בחשאי ממצולות הוא עלה
כמו עם גורלו עתה הוא השלים
מאז יום שלשום בו נשלה.

*

--- שחר... באופק קוזמיר!!...
ארובות מעלות תימורים בשלוה
גם האש שבלב לא תוכל כבר לְקַבּוֹת
אל הרבי גיצי אהבה.

ומוישה עליז, ועיניים נושא
אל הויסלה - החוט המקשר.
על אף הקשיים - לבו מתנשא,
שמח כי לא התפשר.

--- משיכה עצומה! אחת! ולא עוד ...
ומוישה הָלוּם כמו מִרְעָם
חש כי עתה עלול הוא - למעוד,
לא יוכל לו לדג זו הפעם.

מלבושו העליון חסר כל כפתוריו...
תעלול רב כוחות הַפִּילֵם.
אך מה לו ולהם?! עולמו הן חרב...
וַיִּדַע: לא דמיון בו הָלֵם:

בידו יש אבנט אך קל הוא מְקַל...
לא, לא אבנט... רק חציו!
שוב לא מסתפח אליו רוב משקל
אבוי!... אי הדג? ... אוי! ... איזו! -!

השתולל, השתולל, ועד דק הוא מְרַטט את הגרטל אליו נאסר. ובבילות החוטים נקרע האבנט-- (וגם זה לנו פרק מוסר...)

*

קוזמיר כבר באופק... תימורי ארבות לשמי תכלת עולים בשלה אך דבר לא יוכל לכבות גם אם מוזים אכזבה.

ומישה אָבֵל... באדר! טרם פורים! באבנט החצוי הוא מביט לבו השבור מחפש פְּפֹרִים, אם שמחה בו יכלו להשביית...

מתבונן הוא בנהר, חזור והבט אך אפס. לא דג! רק אדוות... מה עתה יעשה? בלבו מתחבט עת הוא חש מרוקן מתקוות.

קוזמיר! שם הרבי! רק שם לו פתרון הוא חייב את לבו להשיח רק שם הוא ימצא לו מוצא אחרון והרבי ברכה גם יבטיח.

*

אך איך יכנס? ודג אין אתו? ואיך יכנס אם כזאת מראיתו? איך יכנס והחמיצה עתו, ואבלו משתקף גם בכל חזותו?

ואולם הן חסיד הוא, שתמיד מתחשל אף אם היה זה הצעד כושל. אט אט לקוזמיר התקרבו ואתא שם קויטל ערך וכתב בבעתה.

כל רגע חזר ועלה וכמו צף ברגשות הכמיהה עוד היה הוא מוצף. לנוכח עיניו משברי מסעו עת הוביל והוליך לקוזמיר משאו.

שם בקויטל לרבי ספר כל בכל על הדג הנפלא שנתפס באנקול על הדרך ההיא הקשה, כה קשה זו שרצופה מרצפות בקשה.

גם כוסף של נפש חסיד הוא תנה לתת המתת בפורים כמנה כי נפשו בקרבו צמאה וערגה ועל כן במסע הנורא התיגע.

והסוף?!... איך יבין?... ואיך יקבל?... אך חסיד הוא! ודאי לא יוסיף התאבל, רק נזקק הוא – כתב לחיזוק, לברכה, אם אמנם יקבלנה ודאי שזכה!!---

*

לחדרו של הרבי מתקרב הוא שפוף בהגיגי שרעפיו מוחו בו אפוף והנה הוא כבר שם... כבר עבר המפתן... אז הרבי עיניו הטובות בו נתן:

מה לך מוישה?! כלום בבוך תתבוסס?! ומה הנפחות שבראשך תתנוסס?! ומה גם ארע למלבוש העליין חסר כפתורים הוא!! (גם חסר הגיון!!)

ועיקר עיקרים: היאך זה אפשר שמבט של שמחה מעיניך הוסר? חסיד ועצבות – יחדיו לא ילכו!! רק דיצה וחדזה בחסיד יכרכו!

ומישה דומם... את הקויטל מוסר ולבו השבור פעימה מחסר

והרבי - כהרף עין קורא כמי שמכבר ידע מה קורה ולמוישה פונה בחיור מלבב ודומה כי סיפור לו, אותו יחבב

"הגיגיך רמים!

אותם איך שמים?

כי ברצונך התמים

למסע של אימים

הקדשת ימים,

אף לילות במ נמים.

מול רגשי לב הומים

לוהבים... כה חמים...

כלום יקומו קמים

אותם להדמים?!--

מתת לי חפצת ליתן לפורים

משלוח מנות מכובד

ואליו גם צורפו הררי הרהורים

מלב שעד כלות הוא עָבֵד:

מאויים, כיסופין וערגה

לחבר אל החלב הטוב.

ורצון להיטיב כל שגגה

ודפים חדשים רק לכתוב.

חפצת היות מקושר לרברך לו דג העלית - פדיון וכל הרצונות שהמו בחובר היו רק לצורך עליין.

וידעו בשמים כוונתך הרצויה והדג... כן דגך, הוא כבר כאן! לפני כשעה חי עוד היה עוד קמעא לפורים הוא יותקן...

*

מוישה נדהם! האמנם? יתכן? מהיוסלה – מכל הדגים בדיק הדג בו בחר – אכן? כלום אפשר שאין כאן שוגים?!

אך הרבי מבחין איך נזקפת גבה, איך תמיהה מצח רם תְּעַטֵר ובנהרה הכונסת עמה כל מבע את זו החידה הוא פותר:

"הבוקר לויסלה דיג כאן פנה יהודי, לא חסיד אך ירא, חכתו הוא השליך (גם תולעת קנה...)

ודומה הוא צָפָה מה יראה

משיכה חזקה שם העירה אותו מאותה ציפיה ארוכה ומשך... ונדהם: הו, דג שכמותו!! לדבר שכזה לא חכה

בחכה דג ענק, ואבנט למוותניו דג חסידי אמיתי! ואותו הדיג משפשף את עיניו ותמה: קרה מה אתי?!

*

אך לא, על גדה מונח זה הדג ולו גרטל שחור חסידי. ומפויס הדג... על מה הוא ידאג: הן יקנוהו ודאי מידי!..."

*

וכבר הוא מרים את רגליו אץ רץ והדג הוא מסיע איתו לרבי מקוזמיר, הרבי הנערץ לפורים יש יהא!! בעתו!!

*

ורבי יחזקאל מחייך ומסיים: דג חסידי? רק 5 יממות! אך דיג שאורחות חסידיים מקיים עדי עד מי יוכל לו לדמות?!--

הסיפור החסידי שקראת, שנכתב כבלדה מחורזת, מוגדר כ"סיפור לפורים",

א. בגלל תוכנו - העוסק בקיום מצות משלוח מנות

ב. בגלל אופי הסיפור - המתאר עלילה שיש בה מימד מצחיק בשל היותו לא מקובל (בלע"ז "לא נורמלי")

תוכלי לקרוא אותו בכתה לשם קריאה, האזנה והנאה.

אפשר גם לנסות לנתח אותו ואז יש מקום לתת את הדעת לכמה ענינים:

א. מצד התוכן.

- * המשמעות של משלוח מנות שנותן תלמיד לרבו - שמטרתו אינה רק להגדיל אהבה ורעות כי אם להביע הכרת הטוב ולחזק את הקשר הנפשי בין הנותן למקבל. מלבד זאת יש בנתינה זו משמעות של "כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב ביכורים" (כתובות ק"ה)
- * הכסף של התלמיד הקשור לרבו להשיג את כל הנ"ל
- * הכאב - לא פחות מאשר על הדג שאיננו - על היותו מצטער בחודש אדר
- * הסיום: "דייג שאורחות חסידיים מקיים - עדי עד מי יוכל לו לדמות..." - מעלתו של אדם פשוט השואף לעשות את המוטל עליו למרות הקשיים והמכשולים.

ב. ההומור או המגוחך שבסיפור

- הסיפור מתאר מצב לא מצוי ולא מקובל: אדם נגרר לאורך הנהר עם דג קשור לאבנטו - מצב כזה מעורר בנו צחוק.
- מלבד זאת נוכל לעמוד על מרכיבים נוספים של יצירה הומוריסטית. למשל:
- * מתח והפתעה
- * הגזמה
- וגם ביטויים ותאורים מקומיים שיש בהם תאורים, מטפורות או משחקי מילים המעוררים חיוך.

ג. מאפייני הבלדה בסיפור זה.

* נעיין בהגדרה הספרותית ונבדוק האם אכן היצירה עונה על מרכיביה:

בלדה - שיר סיפורי המתאר עלילה היסטורית או מעשיית עם. בבלדה שזורים ביחד אמת ודמיון. הכותב מנסה גם לתאר תחושות והרהורים ואינו מסתפק בתאור עובדות. יש בשיר חדירה לעולמם הפנימי של הגיבורים, הוא רווי רגש עדין, יש בו אוירה, והוא ספוג רגשי הזדהות. מבחינה חיצונית - יש בו מקצב וחרिזה.